

Kjm.utv. 383/51: Lindholm - Aslaksen:

Ved Moss byretts dom av 27/3 51 ble orsakf. Aslaksen fri-
funnet for statsautorisert revisor Arne Lindholms tiltale og til-
kjent 875 kr. i saksomk.

vLindholms anke over lovanvendelsen går ut på mortifikasjon av
beskyldningene:

- 1) at L. som revisor "ikke har påtalemyndighetens tillit" og at han
- 2) som revisor "hadde medvirket til saneringssvik og ville bli
siktet for dette". L. påstår videre saksomk., men ikke til
offentliggjørelse.

Ny behandling for lagmannsrett kan det ikke være tale om
å tillate.

Ad. anken:

Saken er ikke ulik den som er ref. i Rt. 1939 s.507 hvor
innst.s uttalelse ikke ble betraktet som en beskyldning, men som
en subjektiv vurdering av et forhold som innst. hadde gitt en
korrekt fremstilling av. I den her foreliggende sak var de to
jurister som uttalelsene var rettet til på det rene med det fak-
tiske forhold, men var uenig i tiltaltes vurdering av det. Etter
min mening må lovanv. også i denne sak være riktig.

Ikke minst må domstolens resultat være riktig her hvor det
gjelder en off. tj.manns interne uttalelse innenfor rammen av hans
virke. Hans oppgave ville ikke kunne skjøttes på en tilfredsst.
måte dersom hans yttringsfrihet skulle spennes inn i en tvangs-
trøye, som ville bli følgen dersom det vern strl. § 249, 3 til-
siker å gi de der nevnte vesentlige (personlige og samfunds)inter-
esser ikke skulle tillegges tilbørlig vekt, og mortifikasjon med
saksomkostninger og offentliggjørelsesomkostninger skulle risikeres.
Behovet for et sterkt vern er iallfall langt sterkere, hvor det
gjelder sakførerens virke i rettspleiens tjeneste enn hvor det
spørres om sensasjonsjournalistikk.

Om de off. hensyn som her kommer inn skrev prof. Hurwitz
i sin avh. til Det nord. juristmøte i H.fors i 1937 forsåvidt an-
går "yttringsfrihet under rettsforhandlinger både for dommere, for
parter og deres sakførere, anklagemyndighet og vidner" at disse
hensyn "overvinnes eller modifiserer hensynet til de privatinter-
esser som injurielovgivningen normalt beskytter." (Jfr. Hurwitz
tvistemål s. 64 hvor han om sakførerens ansvar viser til retts-
pleielovens bestemmelser og til den danske strl. §§ 155 - 157 der
svarer til vår strl. § 120 og sekkebest. 1 § 123 med adgang til
subs. privat påtale - men ikke til straffelovens ærekr. og mort.best.
Jfr. Hurwitz Strafferetspleje s. 406.

I norsk rettspraksis har man fra 1880-årene en del prinsipielle avgjørelser og uttalelser fra tilgrensende felter, som har sin interesse uansett de nye best. i straffeloven av 1902: Rieber - Blishsaken i Rt. 1886 s. 774 ff. særlig s. 777-8 og hvor det hverken ble spm. om straff eller mortifikasjon. Videre i Rt. 1887 s. 866 nederst, mindretallet (Ottesen Brochs og Lambrechts) uttalelse om vitnepliktenes betydning, hvorefter reaksjonen ikke burde vært strengere enn mortifikasjon. Skeie viser i TJR 1904 s. 250 til denne uttalelse. (Den vekt HR har lagt på vitnepliktenes betydning fremgår eksempelvis av Rt. 94 s. 570 og 824).

Rt. 1888 s. 56 Mejdell-Mejlændersaken hvor HR's flertall sluttet seg til Getz' diss. votum i byretten har alltid stått for meg som en av de store milepeler. Mejdell hvis uttalelse om venstremenns sjangser ved byretten jo var temmelig krass hadde vært rettsfullmektig i den ovenfornevnte dom fra 1887 som var sterkt politisk preget. Det samme var også tilfelle med dommen i Rt. 1876 s. 336 som i likhet med 1888 dommen gjaldt en borgers varetagelse av det off.'s tarv men hvor allikevel 4 av HR. medlemmer (Chr. Hansteen, Manthey, Iver og A.S.Thomle) på et av de to punkter voterte for at mortf.påstanden ikke ble tatt til følge.

Det er flertallet i den siste dom førstvot. i Rt. 1912 s. 4? påberoper seg (+ en nokså fjerntliggende dom fra 1836 s. 29-30, men den saken gjaldt en åpenbar urimelig beskyldning for åger fra vedk. sakførers side. I motsetning hertil opprettholdt Høyesterett enstemmig i Rt. 1913 s. 750 en frifinnende dom ut fra ret.sjonsbest. i § 250 av en distriktslege som hadde brukt høyst utilbørlige uttrykk. (Mort.sjon var ikke påstått).

Av dommer fra årene før krigen må ved siden av den nevnte fra 1939 (s.507) dommen i Rt. 1934 s. 516 særlig nevnes.

Rt. 14 s. 334 og Kra. meddomsretts dom i Råstad-Vogt saken fra beg. av 1920 årene kan også nevnes.

Jeg tror etter dette at vi kan avvise anken, men da jeg selv etter å ha vært vitne i Haug-Knutzensaken er stevnet av Haug til å tale mortifikasjon + omk. bør jeg vel neppe være med på å votere for avvisning i denne saken.

E.S. Hagerup (strpl. § 107) viser til Ørsteds grunnleggende betydning forsåvidt vitnebeviser angår Eunomia (1817)

Ørsteds spesialavhandling fra 1814 i Nytt. Jur. Arkiv "Sandhedsbevis i injuriersager", opptrykt i Strafferettslige Skrifter I side 39 ff, hvor Ørsted skriver:

"Hvor nogen, ved en streng juridisk pligt, opfordres til at udsige

hvad han veed eller mener om et vist factum, der kan have indflydelse paa en andens gode navn og rygte, kan han aldeles ikke være pligtig at staae til ansvar for saadant udsagn, fordi intet videre beviis derfor fremkommer, men blott i det tilfælde at han bevises at have løiet, kan han ansees som æreskjænder. Ellers maatte man straffes, naar man fyldestgjorde Pligtens opfordring. Loven (225) har og, paa flere steder, paa det bestemteste erkjendt hiin sætning.".....

" Et vidne som paasiger nogen et æresløst eller dog lastværdigt forhold, kan heller ikke, fordi intet andet vidne bekræfter hans udsagn, kaldes til ansvar, naar han kun ikke, som D.L. 1-13-9 N.L. 1-13-10 siger, "befandtes at vidne aabenbare løgn med sin frie villie og fuld forset, saa man kan kjende han vandt løgn."

" At derimot et vidne eller deponent, som i de ham affordrede svar, indblander sagen og spørgsmaalene aldeles uvedkommende beskyldninger, forsaavidt, ei kan indskyde sig under den med vidnepligtens opfyldelse forbundne sikkerhed, indsees let, da grunden, i saa henseende, bortfalder. D.L. 1-26 N.L. 24-1 viser, at den øvrighedsmand, som afgiver en ham paaliggende erklæring, ei skal lide for denne erklæring, med mindre samme erklæring "befindes og bevises urettelig og vrangeligen at være gjort.".....

"Heller ikke bør grundsætningen i 6-21-2, i sin hele strænghed anvendes mot dem, der, ved anklage for Regjeringen, Domstolene eller Øvrigheden, skjøndt uden speciel pligt dertil, fremfører noget, som kan geraade anden mand til vanære. Det vilde være høist skadeligt, om den, der saaledes griber den lovlige vei til at varerne om sin ret, eller gjøre det offentlige opmærksom paa misligheder, skulde vove sin ære, hvis han ei forud var sikker paa et kunne skaffe fuldt beviis, hvilket han sjeldent kunde præstere."....

"Endelig kan der ikke være tale om forpligtelse til at bevise den beskyldning, som implicite indeholdes i det, man, til at varne om sin ret, nødes til at fremføre. Saaledes kan fragaelsen af mit navns underskrift paa et document, nægtelsen af et vidnes udsagn o.s.v. ingenlunde af den, mod hvem man heraf kunde udlede en beskyldning for falsk efterskrift eller for løgnagtigt vidnesbyrd, paatales som noget, jeg skulde bevise, thi ellers bleve alle (231) grundsætninger om bevisbyrden forrykkede ved injurielovgivningens indvirkning, og man blev nødt til enten at gjøre sig selv uret eller at paadrage sig straf som injurient. Men hvis den paagjeldende overskrider grændserne for det, selvforsvar fordrer, naar han, til exempel, udtrykkelig erklærer vidnet for løgnagtig, kan han, i mangel av beviis, blive at behandle efter lovene om æreskiændere." Jfr. Ørstedes votum i Arbejder om Trykkefriheden side 153-4.